

Αγαπητοί κύριοι Λογοθέτη και Γεωργιάδη,

Υπό το φως των πληροφοριών που συλλέγονται μέσω της συμβολής πολλών οργανισμών και ομάδων εστίασης από την κοινότητα, σας στέλνουμε αυτήν την επιστολή εγείροντας ιδιαίτερες ανησυχίες σχετικά με την κατάσταση των αιτούντων άσυλο ΛΟΑΤΚΙ+ στην Ελλάδα. Εκτιμούμε την ανταπόκρισή σας στα σχόλιά μας και ελπίζουμε ότι μπορούμε να συνεχίσουμε να συνεργαζόμαστε μαζί σας για αυτό το θέμα περαιτέρω.

Καταφύγιο και Ασφάλεια

Έχει συμφωνηθεί ότι δεν ενδείκνυται η δημιουργία χώρου για ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα εντός των καταυλισμών, καθώς υπάρχει κίνδυνος περαιτέρω απομόνωσης και στιγματισμού. Ωστόσο, επί του παρόντος, η Ελλάδα αδυνατεί να παρέχει τις κατάλληλες συνθήκες υποδοχής για τα αιτούντα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Επί του παρόντος, τα αιτούντα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα στεγάζονται με μη ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα (εφεξής «μικτή στέγαση»). Συμφωνήθηκε ευρέως στις ομάδες εστίασης ότι η μικτή στέγαση, ιδιαίτερα σε καταυλισμούς, δεν επιτρέπει στους αιτούντες άσυλο να αισθάνονται ασφαλείς ή να είναι ανοιχτοί με την ταυτότητά τους. Κατά συνέπεια, οι άνθρωποι που έχουν εγκαταλείψει τις χώρες τους εξακολουθούν να πρέπει να κρύβονται και να κρύβουν την ταυτότητά τους ανά πάσα στιγμή. Τα ακόλουθα αποσπάσματα προέρχονται από άτομα ΛΟΑΤΚΙ+ που ζουν σε μικτές κατοικίες:

«Απλώς πρέπει να κρύψεις τον πραγματικό σου εαυτό, είναι σαν να είσαι σκιά του εαυτού σου».
«Το να κρύβομαι στη χώρα μου και να κρύβομαι εδώ, δεν έχει διαφορά».

Το κατάλυμα δεν προσφέρει ανάπαυλα από τις διακρίσεις, την απειλή ή το στίγμα, που έχει δυνητικά σοβαρές επιπτώσεις στην ψυχική υγεία¹.

«Ο εξαναγκασμός κάποιου να αποκρύψει τον σεξουαλικό προσανατολισμό και/ή την ταυτότητα φύλου μπορεί επίσης να οδηγήσει σε σημαντικές ψυχολογικές και άλλες βλάβες». (Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων)

Το να περιμένουμε από τους ανθρώπους να αποκρύψουν τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή την ταυτότητα φύλου τους για να αποφύγουν τη ζημιά είναι αντίθετη με τα ανθρώπινα δικαιώματα των

¹ B and C v Switzerland (Applications nos. 889/19 and 43987/16) (ECtHR, 2020); James Michael Brennan (2021), 'Hiding the Authentic Self: Concealment of Gender and Sexual Identity and its Consequences for Authenticity and Psychological Well-being', Available at: <https://scholarworks.umd.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=12892&context=etd>; B and C v Switzerland (Applications nos. 889/19 and 43987/16) (ECtHR, 2020).

αιτούντων, όπως αναγνωρίζονται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το Δικαστήριο της ΕΕ και την Ανεξάρτητη Αρχή Προσφυγών².

Συνιστάται λοιπόν:

1. Όπου η κύρια στέγαση είναι σε καμπ, θα πρέπει να γίνονται προσπάθειες για να διασφαλιστεί ότι η μετεγκατάσταση σε στέγαση ειδική για ΛΟΑΤΚΙ+ στην τοπική πόλη ή κωμόπολη, με τρόπο εμπιστευτικό και διακριτικό, είναι μια διαθέσιμη και προσβάσιμη επιλογή.
2. Σε περιπτώσεις όπου δεν είναι δυνατή η μετεγκατάσταση ατόμων ΛΟΑΤΚΙ+ σε συγκεκριμένες κατοικίες, απαιτούνται βελτιώσεις στο πλαίσιο του καμπ. Για παράδειγμα, η διασφάλιση αυξημένης ιδιωτικότητας ή η δημιουργία ασφαλών χώρων στο καμπ θα ήταν εξαιρετικά χρήσιμη. Επιπλέον, η διαμονή με λιγότερα άτομα που συγκατοικούν στον ίδιο χώρο μπορεί να μειώσει τον κίνδυνο.
3. Όταν το κύριο κατάλυμα είναι κοινόχρηστη κατοικία σε μια πόλη, θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι θα πρέπει να διατίθεται διακριτική στέγαση μόνο για ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.

Υπηρεσίες και Υποστήριξη

Μέσα από συζητήσεις με θιγόμενους αιτούντες, αποκαλύφθηκε ότι ελάχιστοι από τα αιτούντα άσυλο ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα γνωρίζουν ή είχαν την ευκαιρία να μιλήσουν με ψυχολόγο του ΕΟΔΥ. Όσοι δήλωσαν ότι δεν υπήρχαν αρκετοί ψυχολόγοι για τον αριθμό των αιτούντων που χρειάζονταν υποστήριξη επίσης δήλωσαν ότι η υποστήριξη που παρείχετο δεν ήταν εξειδικευμένη στα θέματα που αφορούν μοναδικά στα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.

Σημειώθηκε περαιτέρω ότι ένα εστιακό σημείο στην Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΥΠΥΤ), την Ελληνική Υπηρεσία Ασύλου ή αλλού που θα μπορούσε να προσεγγιστεί εάν υπήρχε πρόβλημα, θα συνέβαλε σε έναν ασφαλέστερο χώρο. Το σημείο εστίασης πρέπει να είναι διακριτικό και ευαισθητοποιημένο σε θέματα ΛΟΑΤΚΙ+.

Σύμφωνα με αυτές τις παρατηρήσεις, συνιστάται:

1. Τουλάχιστον, θα πρέπει να παρέχεται εκπαίδευση σε όλο το προσωπικό που εργάζεται απευθείας με αιτούντες άσυλο σχετικά με τις ιδιαιτερότητες των αιτημάτων ασύλου ΛΟΑΤΚΙ+ (συμπεριλαμβανομένων της ΥΠΥΤ και του καθορισμένου προσωπικού του ΕΟΔΥ).
2. Επιπλέον, σε κάθε καμπ να δημιουργηθεί ειδικό σημείο εστίασης με υπηρεσίες πληροφόρησης και παραπομπής για ψυχοκοινωνική υποστήριξη για αιτούντες άσυλο ΛΟΑΤΚΙ+.

Διαδικασία Ασύλου

Η λεπτομερής διαδικασία που απαιτείται για την αξιολόγηση των υποθέσεων ασύλου με βάση τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου, την έκφραση φύλου ή τα χαρακτηριστικά του φύλου (SOGIESC) μπορεί να είναι αναμφισβήτητα δύσκολη για τους αιτούντες άσυλο, ιδιαίτερα όταν ένα άτομο μπορεί υποβάλλεται σε εκ νέου τραύμα. Αναγνωρίζεται και κατανοείται ότι είναι

² X, Y, Z v Minister voor Immigratie en Asiel (2013, CJEU); B and C v Switzerland (Applications nos. 889/19 and 43987/16) (ECtHR, 2020); Greece, Special Appeal Committee (A.G. v. the General Secretary of the former Ministry of Public Order, No. 95/56266) (Special Appeals Committee, 2012).

απαραίτητη μια διεξοδική διαδικασία για την πλήρη αξιολόγηση του αιτήματος. Ωστόσο, είναι δυνατό να διεξαχθεί μια τέτοια αξιολόγηση χωρίς να προκληθεί περαιτέρω τραυματισμός.

Λόγω της προσωπικής και ευαίσθητης φύσης του αιτήματος, παρέχεται στα αιτούντα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα ειδική προστασία βάσει της ευρωπαϊκής και της ελληνικής νομοθεσίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω της νομολογίας του Δικαστηρίου της ΕΕ³ καθώς και των Οδηγιών της ΕΕ⁴, παρέχει σαφή και ολοκληρωμένα πρότυπα για αυτές τις αξιολογήσεις.

Δυστυχώς, αυτή τη στιγμή διαπιστώνουμε ότι αυτά τα πρότυπα δεν τηρούνται. Μια ανασκόπηση αντίγραφων από συνεντεύξεις αιτούντων ΛΟΑΤΚΙ+ από το 2021 έχει δείξει επανειλημμένα παραδείγματα διαδικαστικών παραβιάσεων και απαγορευμένων ερωτήσεων που αντίκεινται στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα διεθνή πρότυπα. Ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπρόσωποι της ΓΔ Εσωτερικών Υποθέσεων και ευρωβουλευτές έχουν επίσης έρθει σε επαφή σχετικά με αυτά τα θέματα.

Απαγορευμένες ερωτήσεις

Καταρχάς, τα αιτούντα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα έχουν υποβληθεί σε ερωτήσεις που απαγορεύονται ρητά από το δίκαιο της ΕΕ και την ελληνική νομοθεσία, ιδίως όσον αφορά σε ζητήματα που σχετίζονται με σεξουαλικές πρακτικές και συμπεριφορά⁵.

Οι απαγορευμένες ερωτήσεις που έχουν τεθεί περιλαμβάνουν:

- I. «Είχες σεξουαλική σχέση με...;»
- II. «Πήρες κάποιο ερέθισμα για να το μάθεις;»
- III. «Αφού το αγαπάς τόσο πολύ, ποιος είναι ο λόγος που δεν το έκανες εδώ στην Ελλάδα;»
- IV. «Πώς ένιωσες όταν σε άγγιζε;»

Εκπαίδευση και ικανότητα

Δεύτερον, η οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου ορίζει ότι οι αιτήσεις πρέπει να εξετάζονται και να λαμβάνονται αποφάσεις «ατομικά, αντικειμενικά και αμερόληπτα». Η υποθετική, συλλογική λήψη αποφάσεων, συχνά λόγω της εφαρμογής της αρχής της ασφαλούς χώρας προέλευσης, σε συνδυασμό με τις πιθανές ευπάθειες και τα τραύματα που εμποδίζουν τα άτομα να κοινοποιήσουν ορισμένες λεπτομέρειες του αιτήματός τους σε πρώτο βαθμό, εμποδίζει τη σωστή εξατομικευμένη αξιολόγηση.

Οι υπάλληλοι που διενεργούν τις συνεντεύξεις θα πρέπει να είναι επαρκώς εκπαιδευμένοι στην αξιολόγηση και ικανοί σε σχέση με τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου⁶. Ωστόσο, αποσπάσματα συνεντεύξεων αιτούντων ΛΟΑΤΚΙ+ υποδεικνύουν ότι είναι ερωτήσεις ρουτίνας που καταδεικνύουν έλλειψη εκπαίδευσης ή κατανόησης σχετικά με τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή/και την ταυτότητα φύλου. Τα αιτούντα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα ανέφεραν ότι

³ Joined Cases C-148/13 to C-150/13, A, B, C v Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, (2014) (ABC decision); Joined Cases C-199/12 - C-199/12 - C-201/12, X, Y, Z v Minister voor Immigratie en Asiel (2013) (XYZ decision).

⁴ See European Parliament and Council Directive 2013/32/EU of 26 June 2013 on common procedures for granting and withdrawing international protection (recast), OJ L 189 (Asylum Procedures Directive).

⁵ Joined Cases C-148/13 to C-150/13, A, B, C v Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, (2014, CJEU) (ABC decision); Applicant (Iran) v Asylum Office (Greece). Case no: 16937/2019.

⁶ Asylum Procedures Directive, Article 4(3) and 15(3).

αντιμετώπισαν σκεπτικισμό και προκατάληψη όταν μοιράζονταν τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό, στο βαθμό που περιγράφηκε ως παρόμοιο με μια «αναγκαστική ανάκριση». Οι ερωτήσεις που δεν τηρούν τα ευρωπαϊκά πρότυπα περιλαμβάνουν:

- I. «Πριν προχωρήσετε σε αυτή τη σεξουαλική επιλογή, είχατε επίγνωση των δυσκολιών που θα έπρεπε να αντιμετωπίσετε;»
- II. «Αφού ένιωθες πόνο, γιατί επέλεξες αυτόν τον τρόπο ζωής;»
- III. «Είσαι ένας μορφωμένος άνθρωπος. Δεν γνωρίζατε ότι η ομοφυλοφιλία είναι έγκλημα στη [χώρα προέλευσης];»
- IV. «Δεν σε έκανε αυτό το [τραυματικό] γεγονός να σκεφτείς την επιλογή σου;»

Η χρήση στερεοτύπων

Τέλος, η εξάρτηση από τα στερεότυπα προκαλεί σοβαρή ανησυχία. Μετά από απόφαση του Δικαστηρίου της ΕΕ, οι αποφάσεις για την αξιοπιστία δεν μπορούν να βασίζονται σε στερεότυπες έννοιες⁷. Η απόφαση διευκρίνισε περαιτέρω ότι μια απόφαση που βασίζεται στην (έλλειψη) γνώσης ενός ατόμου για τις ΛΟΑΤΚΙ+ οργανώσεις υποδηλώνει ότι οι αρχές έχουν βασιστεί σε στερεότυπα στη λήψη της απόφασής τους. Επιπλέον, η Οδηγία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες αρ. 9 για τη διεθνή προστασία αναφέρει:

«Οι συνεντευκτές και οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων οφείλουν να διατηρούν μια αντικειμενική προσέγγιση ώστε να μην καταλήγουν σε συμπεράσματα που βασίζονται σε στερεότυπες, ανακριβείς ή ακατάλληλες αντιλήψεις για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα... Δεν υπάρχουν καθολικά χαρακτηριστικά ή ιδιότητες που χαρακτηρίζουν τα LGBTI άτομα περισσότερο από τα ετεροφυλόφιλα άτομα. Οι εμπειρίες της ζωής τους μπορεί να διαφέρουν πολύ ακόμα κι αν είναι από την ίδια χώρα»⁸.

Ωστόσο, υπάρχουν αποσπάσματα συνεντεύξεων στα οποία κυριαρχούν στερεότυπες ερωτήσεις, όπως:

- I. «Έχεις κόρη, μπορείς να το εξηγήσεις αφού είσαι ομοφυλόφιλος;»
- II. «Είχες ποτέ σχέση με [άνδρα/γυναίκα];»
- III. «Είχες ποτέ ετεροφυλόφιλη σχέση;»
- IV. «ΛΟΑΤΚΙ σημαίνει λεσβίες ομοφυλόφιλοι αμφιφυλόφιλοι και τρανσέξουαλ. Πώς είναι δυνατόν να είσαι ομοφυλόφιλος και να μην γνωρίζεις πώς λέγονται οι σεξουαλικές μειονότητες της κοινότητας;»

Το πιο ανησυχητικό είναι ότι, σε αντίθεση με την απόφαση ABC⁹, οι αιτούντες απορρίφθηκαν με βάση στερεότυπες έννοιες, μεταξύ άλλων λόγω έλλειψης γνώσης των ΛΟΑΤΚΙ+οργανώσεων.

Με βάση τα παραπάνω, προτείνεται:

1. Η Ελληνική Υπηρεσία Ασύλου να εκδίδει σαφείς, ενημερωμένες και διαθέσιμες στο κοινό εσωτερικές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τον τρόπο διεξαγωγής προσωπικών

⁷ Joined Cases C-148/13 to C-150/13, A, B, C v Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, (2014, CJEU) (ABC decision).

⁸ United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), 'Guidelines on international protection no. 9: Claims to Refugee Status based on Sexual Orientation and/or Gender Identity within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees' HCR/GIP/12/09, 23 October 2012.

⁹ Joined Cases C-148/13 to C-150/13, A, B, C v Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, (2014, CJEU) (ABC decision).

συνεντεύξεων για αιτούντες με αιτήματα ασύλου ΛΟΑΤΚΙ+ σύμφωνα με την ευρωπαϊκή και ελληνική νομοθεσία για να ξεπεραστούν θεσμοθετημένες πρακτικές που οδηγούν σε διαδικαστικές παραβιάσεις.

- Οι κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να καλύπτουν τα πρότυπα που ορίζονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) και τις Οδηγίες της ΕΕ σχετικά με την αξιολόγηση των αιτημάτων ΛΟΑΤΚΙ και θα πρέπει να περιλαμβάνουν μια αλλαγή στην ορολογία που θα σέβεται τη διαφορετικότητα και την ατομικότητα κάθε ατόμου.

- Οι κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να αναγνωρίζουν τη διατομεακή ταυτότητα των αιτούντων SOGIESC και να παρέχουν μια βασική κατανόηση των ταυτοτήτων SOGIESC σε ένα διαπολιτισμικό πλαίσιο για να αποφεύγονται οι ευρωκεντρικές προσδοκίες και η εξάρτηση από στερεότυπες έννοιες.

2. Το υπόδειγμα ερωτήσεων που χρησιμοποιείται από τους υπαλλήλους κατά την αξιολόγηση αξιοπιστίας θα πρέπει να ενημερωθεί ώστε να συμμορφώνεται με τα διεθνή, τα ευρωπαϊκά και τα εγχώρια πρότυπα και να αποκλείει απαγορευμένες ή προβληματικές ερωτήσεις όπως αυτές που αναφέρονται παραπάνω.

3. Θα πρέπει να παρέχεται στους υπαλλήλους τακτική και ενημερωμένη εκπαίδευση σχετικά με τις ιδιαιτερότητες, τα τρωτά σημεία των αιτημάτων ασύλου SOGIESC (σύμφωνα με την οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου), και τα νομικά πρότυπα. Επίσης, πρακτικές πληροφορίες για τη διεξαγωγή αξιολογήσεων με σεβασμό και καλά ενημερωμένη προσέγγιση .

Σας ευχαριστούμε για τη συνεχή προσοχή σας σε αυτό το θέμα. Παραμένουμε στη διάθεσή σας για οποιοσδήποτε περαιτέρω διευκρινίσεις και συνεχείς συζητήσεις.

Συνοπτογράφουν:

1. ARSIS - Association for the Social Support of Youth
2. Asylum Seekers Information Services Team (A.Ss.I.S.T.)
3. Colour Youth - Athens LGBTQ Youth Community
4. Changemakers Lab
5. Choose Love
6. Danish Refugee Council, Greece
7. Diotima Centre for Gender Rights & Equality
8. ECHO100PLUS
9. Emantes - International Lgbtqia+ Solidarity
10. European Lawyers in Lesbos (ELIL)
11. Fenix Humanitarian Legal Aid
12. Greek Council for Refugees (GCR)
13. HIAS Greece
14. Human Rights Legal Project
15. HumanRights360
16. I HAVE RIGHTS. (IHR)
17. International Rescue Committee (IRC)

- 
18. INTERSOS
 19. Irida Women's Center
 20. Jesuit Refugee Service Greece (JRS Greece)
 21. Just Action
 22. Legal Centre Lesbos
 23. Lesbos LGBTIQ+ Refugee Solidarity
 24. Lgbtqia+ Refugees Welcome
 25. Lighthouse Relief
 26. Mobile Info Team
 27. Network for Children's Rights
 28. Northern Lights Aid
 29. Positive Voice
 30. Refugee Legal Support (RLS)
 31. SafePlace International
 32. SolidarityNow
 33. Samos Advocacy Collective
 34. Samos ΛΟΑΤΚΙ+Group
 35. Samos Volunteers
 36. Terre des hommes Hellas
 37. Yoga and Sport With Refugees